

Становище от член на научно жури
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)
в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Изготвил становището: Доц. д-р Ивайло Михайлов Михайлов, хабилитиран по научна специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № 571/01 юли 2025 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Автор на дисертационния труд: докторант Цветомира Георгиева Велева (D010222267), редовна форма на обучение по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) към катедра „Финанси и кредит“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Тема на дисертационния труд: „Дигиталната трансформация в банкирането – рискове и финансова ефективност“.

Научен ръководител: Доц. д-р Жельо Вътев Вътев, член на катедра „Финанси и кредит“ в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в съответствие с утвърдените академични стандарти и включва: **въведение, три основни глави, заключение, списък на използваната литература** както и **декларация за оригиналност на научното съчинение**. Във въведението е представена актуалността на избраната тема, която се определя от значимостта на дигиталната трансформация и ключовата роля на кредитните институции в съвременната икономика. Последователно са посочени целта, задачите и предмета на изследването. Изследователската теза гласи, че *„в процеса на дигитална трансформация банките в България се сблъскват с предизвикателства, свързани с употребата на сравнително остарели банкови системи, което ограничава техните възможности за осигуряване на необходимата гъвкавост и иновационни функции, а те имат ключово значение за конкурентоспособността в дигитална среда.“*

Разработката включва 195 стр. основен текст, 34 фигури и 7 таблици. Броят на използваните литературни източници е 110, в т.ч. и интернет източници, от които 38 на български език и 72 чуждестранни. Прави добро впечатление, че по-голямата част от препратките са към съвременни източници (93% от цитираните източници са от последните 10 год.). Смятам, че литературата е ползвана добросъвестно и коректно, като това е заявено и от автора с представена декларация за оригиналност на дисертационния труд.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Прочитът на дисертационния труд ми дава основание да твърдя, че авторът притежава солидни познания по разглежданата научна проблематика. Темата несъмнено е с висока степен на актуалност в контекста на съвременните изследвания и се характе-

ризира с ясно изразена практическа приложимост. Текстът е структуриран в три глави, както следва:

Първа глава е посветена на теоретико-приложните аспекти на дигиталната трансформация в банковия сектор. Хронологично авторът прави преглед на специализираната литература по темата и проследява еволюцията на банкирането от гледна точка на неговото технологическо развитие. Анализира се преходът от мултиканално през омни-канално към оптимално банкиране. Акцентът е поставен върху предпоставките за дигитална трансформация в банкирането като авторът ги разглежда в три направления: предпоставки, свързани с усъвършенстване на информационните технологии; финансово-икономически и социално-демографски предпоставки. В края на главата са представени изводи от направеното проучване.

Във *втора глава* се разглежда риск мениджмънтът и оценяването на ефективността при дигиталната трансформация в банкирането. Анализиран е рисковият профил на дигиталната трансформация в банкирането като за целта са идентифицирани рисковете от дигитализация на банковия бизнес; направен е факторен анализ на рисковете, възникващи в процеса на дигитализация; очертани са възможностите за количествено оценяване на риска и начините за предпазване от дигитални рискове. В рамките на тази част на дисертацията се тества следната работна хипотеза: *дигиталната трансформация, когато е управлявана с комплексен подход, намалява рисковете и подобрява финансовата ефективност на банките, оптимизирайки съответните процеси*. Главата завършва с изводи.

В *трета глава* докторант Цветомира Велева прави емпиричен анализ на състоянието на дигиталната трансформация в банкирането в България. Разгледани са проблемите и перспективите пред риск мениджмънта и повишаване на ефективността при дигиталната трансформация в банкирането в страната. За нуждите на изследването се направи авторско анкетно проучване сред работещи в различни банки в България. В края на разработката се търсят оптимизационни решения, свързани с управлението на риска и ефективността при дигитализацията на банките в България, като за целта е проведен SWOT анализ. Главата приключва с обобщения.

Избраните от докторанта методи за провеждане на изследването са: методите на анализ и синтез, методът на наблюдението, сравнителният метод, индуктивният и дедуктивният методи, дескриптивният метод и методът на анкетното проучване. Смятам, че съответстват на поставената цел и произтичащите от нея задачи.

Авторефератът отразява цялостно и прецизно структурата и съдържанието на научния труд. В него са резюмирани основните теоретични постановки, научни тези и постигнатите резултати, съдържащи се в дисертационния труд. В структурно отношение той е съставен от седем части: обща характеристика на дисертационния труд, основно съдържание и синтезирано изложение на отделните глави, насоки за бъдещи изследвания по темата, справка за приносите, списък с публикациите на докторанта, справка за съответствие с националните изисквания по ППЗРАСРБ и приложена декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд. Използваният езиков изказ се отличава с яснота и разбираемост, като същевременно съответства на установените академични стандарти, приложими при изготвянето на научни разработки от подобен характер.

Публикационният портфейл на докторанта Цветомира Велева е свързан с темата на дисертационния труд и включва четири научни текста – две студии и две статии, всички публикувани на български език. Представените публикации отразяват съществени аспекти от дисертационното изследване и се намират в пряка тематична и методо-

логична връзка с него. Авторството на научната продукция е изцяло индивидуално, което свидетелства за самостоятелната изследователска активност на докторанта. Публикационната дейност отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ като, съгласно ППЗРАСРБ, общият брой на събраните точки възлиза на 50, при нормативен минимум от 30 точки.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В изследването се съдържат пет научни и научно-приложни приноси, които биха могли да се обобщят по следния начин:

Първо, дефинира се понятието „риск от дигитализация в банкирането“ и се анализира рисковият профил на дигиталната трансформация в банковия сектор. Изследват се елементите на управление на риска чрез идентификация на рискови типове, техните източници, потенциални последици, методи за превенция и показатели за количествена оценка.

Второ, аргументира се система от конкретни количествени показатели за оценка на ефективността от дигитализацията в банките, като се проследяват взаимовръзките и причинно-следствените зависимости между тях.

Трето, извършва се емпиричен сравнителен анализ на българските банки във връзка с процеса на дигитална трансформация, придружен с критична оценка на неговото състояние в динамиката на последните години.

Четвърто, въз основа на проведено анкетно проучване сред банкови специалисти се обобщават основните затруднения и предизвикателства, като се откроява несъответствието между остарялата техническа инфраструктура и ускореното технологично развитие. Това разминаване аргументира необходимостта от стратегически инвестиции и организационни промени.

Пето, чрез разработен SWOT анализ се идентифицират предимства, ограничения, възможности и заплахи пред дигитализацията, въз основа на които се формулират конкретни предложения за оптимизиране на управлението на ефективността и риска в контекста на дигитална трансформация в банковата система на България.

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд

Работата е добре структурирана и логически издържана. Нямам забележки по оформянето и съдържанието ѝ.

При прочита на дисертационния труд възникнаха следните въпроси:

1. Ако дигиталната трансформация поражда нови рискове как ще се отрази това на общия рисков компонент на активите, а оттука и на капиталовата адекватност на банките?

2. Как ще коментирате появата на т. нар. необанки (Revolut, Monzo и др.) в контекста на дигиталната трансформация? По-скоро като заплаха за традиционните банки или като движеща сила, която предизвиква традиционните банки да преосмислят своите бизнес модели, и да се адаптират към променящите се очаквания на потребителите.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Предоставеният ми за рецензиране дисертационен труд на тема „Дигиталната трансформация в банкирането – рискове и финансова ефективност”, разработен от **Цветомира Георгиева Велева**, отговаря както по обем, така и по научно качество на утвърдените изисквания за докторска дисертация.

Докторантът е постигнал формулираните цели на изследването, като е демонстрирал задълбочено познаване на теоретичната рамка, аналитичен подход към емпиричните данни и способност за критична интерпретация на резултатите. Темата е актуална и значима, и допринася за развитието на научното познание в областта на дигиталната трансформация на банковия сектор, с особено внимание към рисковите аспекти и финансовата ефективност.

С оглед на изложените аргументи и направената оценка давам положително становище относно дисертационния труд и препоръчвам на научното жури да гласува „за” присъждането на образователната и научна степен „доктор” на **Цветомира Георгиева Велева** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка”.

Дата: 29 юли 2025 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Ивайло Михайлов